

МЕДИЧНА ОСВІТА

Лобач Лидія Євгенівна - асистент кафедри кардиології НМАПО імени П. Л. Шупика. Адрес: Київ, ул. Дорогожицька, 9. тел.: (044) 275-67-69.

Мымренко Сергей Николаевич - к.мед.н., доцент кафедри кардиології НМАПО імени П. Л. Шупика. Адрес: Київ, ул. Дорогожицька, 9. тел.: (044) 275-67-69.

Поташев Сергей Викторович - к.мед.н., доцент кафедри кардиології НМАПО імени П. Л. Шупика. Адрес: Київ, ул. Дорогожицька, 9. тел.: (044) 275-67-69.

Перепельченко Наталья Анатольевна - к.мед.н., доцент кафедри кардиології НМАПО імени П. Л. Шупика. Адрес: Київ, ул. Дорогожицька, 9. тел.: (044) 275-67-69.

Симагина Татьяна Владимировна - асистент кафедри кардиології НМАПО імени П. Л. Шупика. Адрес: Київ, ул. Дорогожицька, 9. тел.: (044) 275-67-69.

УДК 615.31; 615.32

© КОЛЕКТИВ АВТОРІВ, 2015

**Г. Г. Луньова, Л. І. Сергієнко, О. П. Завадецька,
Є. О. Кривенко, Т. Т. Федорова, О. А. Олійник**

ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ КЛІНІЧНИХ ПАТОЛОГІВ В УКРАЇНІ

Національна медична академія післядипломної освіти імени П. Л. Шупика

Вступ. Сьогодення діагностичного процесу в системі охорони здоров'я вимагає наявність кваліфікованого лікаря-лаборанта (клінічного патолога), який би міг орієнтуватися в різних розділах медицини. Підготовка таких спеціалістів вимагає тривалого часу, сучасних клінічних баз та навчальної програми, яка б охоплювала всі розділи лабораторної діагностики.

Мета. Розглянути підходи до підготовки клінічних патологів в Україні.

Висновки. Підготовка клінічних патологів в Україні можлива за умови впровадження резидентури за спеціальністю «Лабораторна медицина», створення університетських клінік із сучасним оснащенням лабораторій та підготовки навчального плану, який буде включати всі розділи лабораторної діагностики.

Ключові слова: клінічний патолог, резидентура, навчальні програми, лабораторна медицина.

Вступ. В Україні існує велика проблема укомплектування клінічних лабораторій кваліфікованими лікарями-лаборантами, які отримали вищу медичну освіту та мають звання лікаря-спеціаліста за спеціальністю «Клінічна лабораторна діагностика». Недостатня кількість таких лікарів-спеціалістів призвела до утворення групи спеціалістів з вищою немедичною освітою, які добре підготовлені для виконання багатьох видів аналітичної лабораторної роботи, але клініко-діагностичні аспекти викликають у них певні труднощі.

Мета – розглянути підходи до підготовки клінічних патологів в Україні.

В США та країнах Європи є кваліфіковані спеціалісти з лабораторної медицини, які орієнтуються та поєднують знання всіх розділів медицини з лабораторною діагностикою, – клінічні патологи. Клінічний патолог – це високопрофесійний клініцист-спеціаліст («ідеальний спеціаліст») лабораторної медицини, робота якого визначає успішне лікування пацієнтів. Клінічний патолог знає перебіг захворювань і стратегію їх лікування, сприяє використанню лабораторного ресурсу для встановлення клінічного діагнозу і моніторингу стану хворого під час лікування, виступає як якості консультанта для клініцистів і пацієнтів з питань лабораторної медицини, керує науковою

і технологічною сторонами роботи клінічної лабораторії. Він швидко та критично думає, завдяки знанням і розумінню медичних аспектів діагностики та лікування, які здобуваються при підготовці, а також завдяки особистим якостям [1, 2]. Такого спеціаліста можливо отримати через навчання в резидентурі відповідно до навчальної програми, в якій підтримується співвідношення між завданнями та методами навчання, що, в свою чергу, будуть залежати від ключових компетенцій клінічного патолога, а саме:

- оцінки лабораторного тесту для скринінгу, діагностики та моніторингу необхідного клінічного вирішення;
- вибору найбільш інформативних лабораторних тестів для встановлення діагнозу;
- розуміння недоліків того чи іншого лабораторного методу дослідження;
- надання клінічної інтерпретації результатів лабораторних досліджень, що забезпечує йому можливість бути консультантом лікаря-клініциста.

В США та країнах Європи резидентура є найвищим ступенем підготовки лікарів лабораторної медицини і триває 4 роки. Протягом навчання в резидентурі лікарі отримують знання з усіх розділів лабораторної медицини і набувають необхідних практичних навиків та теоретичних знань в клінічних лабораторіях університетських клінік під керівництвом викладача [1–6]. Навчальний план підготовки клінічних патологів в США відповідає дидактичним критеріям, які сформовані ACGME: «Освіта в клінічній патології повинна включати мікробіологію (в тому числі бактеріологію, мікологію, паразитологію та вірусологію), імунопатологію, трансфузійну медицину, хімічну патологію, цитогенетику, гематологію, коагулологію, токсикологію, медичну мікроскопію (в тому числі аналіз сечі), молекулярні біологічні методи, аспіраційні методи та інші діагностичні методи, які стають доступними» [7]. Країни Європи проводять навчання клінічних патологів відповідно до The EC4 European Syllabus for Post-Graduate Training in Clinical Chemistry and Laboratory Medicine: version 4 – 2012 [8]. Це все зроблено для того, щоб об'єднати нові біологічні підходи для діагностики складних симптомів. В Україні резидентура з клінічної лабораторної діагностики відсутня. На сьогоднішній день підготовка лікарів-спеціалістів з клінічної лабораторної діагностики відбувається в результаті навчання в інтернатурі за спеціальністю «Лабораторна діагностика» протягом 1 року відповідно до навчальної програми затвердженої МОЗ України, в основі якої лежить Європейська програма курсу післядипломного навчання з клінічної хімії та лабораторної медицини EC4: версія 3 – 2010. Але виховати конкурентоспроможного спеціаліста з клінічної лабораторної діагностики для європейського ринку за такий короткий проміжок часу не можливо. Тому в майбутньому планується подовження терміну навчання в інтернатурі до 1,5 року, як перехідний варіант до впровадження резидентури з лабораторної медицини. Цей крок передбачає перегляд та зміни не лише існуючої навчальної програми, але й підходів до самого навчання лікаря-лаборанта (а в майбутньому, можливо, й клінічного патолога).

Для того, щоб внести корективи до існуючої програми підготовки лікарів-інтернів за спеціальністю «Лабораторна діагностика», враховуючи навчальні програми університетських клінік США та країн Європи, необхідно знати підхід до підготовки навчальних програм. Цей підхід повинен бути системним та складатися із основних кроків [9]:

1. Визначення проблеми та оцінки загальних потреб. На цьому етапі формуються логічне обґрунтування, мета та задачі навчальної програми, стратегії навчання та оцінка.

2. Цільова оцінка потреб. На цьому етапі необхідно оцінити відмінності між конкретними резидентами та загальною аудиторією, визначити партнерів та взаємовідносини між ними.

3. Мета та завдання. Необхідно сформулювати завдання (завдання резидента, завдання навчального процесу та завдання пацієнта), які відповідають меті.

4. Навчальні стратегії. Цей етап відповідає за злагоду дій між завданнями та методами, передбачає використання різноманітних методів навчання та використання методів відповідно до конкретної групи резидентів.

5. Впровадження навчальної програми. Для виконання цього кроку необхідно визначити ресурси (персонал, час, заклад, фінансування), отримати внутрішню або зовнішню підтримку, розробити адміністративні механізми, розробити план впровадження навчальної програми (пілотна частина, початок, повне впровадження).

6. Оцінка та зворотній зв'язок. На даному етапі необхідно визначити чи досягнута поставлена мета. Якщо виявлені недоліки, то потрібно надати інформацію щодо їх усунення. А також розглянути внутрішнє та зовнішнє застосування навчальної програми.

Враховуючи наведений системний підхід, можна створити вітчизняну навчальну програму з резидентури за спеціальністю «Лабораторна медицина», метою якої буде підготовка компетентного та конкурентоспроможного лікаря-резидента до незалежної роботи в якості лікаря клінічної лабораторії.

Висновки. Підготовка клінічних патологів в Україні можлива за умови впровадження резидентури за спеціальністю «Лабораторна медицина». Передбачається, що резидентура за спеціальністю «Лабораторна медицина» буде принципово відрізнятися від традиційної інтернатури. Для того, щоб майбутній клінічний патолог зміг оволодіти високотехнологічними методами лабораторної медицини, необхідне створення університетських клінік із сучасним оснащенням лабораторій. Навчальний план резидентури за спеціальністю «Лабораторна медицина» повинен включати всі розділи лабораторної діагностики. Впровадження в Україні резидентури за спеціальністю «Лабораторна медицина», з використанням та адаптацією напрацьованої з даної проблеми в США та країнах Європи, є вирішенням питання підготовки клінічних патологів та укомплектування висококваліфікованими лікарями-спеціалістами вітчизняних клініко-діагностичних лабораторій.

Література

1. Особливості підготовки клінічних патологів (лікарів-лаборантів) в США / Луньова Г. Г., Погоріла Л. І., Федорова Т. Т., Завадецька О. П. // Зб. наук. праць співроб. НМАПО ім. П. Л. Шупика. — К., 2012. — Вип. 21, Кн. 1. — С. 573–578.

2. Камышников В. С. Лабораторная медицина за рубежом: подготовка и клиничко- лабораторная деятельность специалистов с медицинским и немедицинским образованием / В. С. Камышников // Медицинские новости. — 2011. — № 3. — С. 55–64.

3. The EC4 Syllabus for Post Graduate Training in Clinical Chemistry and Laboratory Medicine: version 4-2012 / G. Wieringa, S. Zerah, R. Jansen [et al.] // Clinical Chemistry Laboratory Medicine. — 2012. — P. 1–11.

4. Education of medical biochemists in Bosnia and Herzegovina / Mira Winterhalter-Jadric, Adlija Causevic, Radivoj [et al.] // *Biochemia Medica*. — 2011. — № 21 (1). — P. 12–14.

5. Clinical chemistry and laboratory medicine in Croatia: regulation of the profession / Ana-Maria Simundic, Elizabeta Topic, Dubravka Cvorisec [et al.] // *Biochemia Medica*. — 2011. — № 1 (1). — P. 15–21.

6. Zita Ausrele Kucinskiene. Laboratory medicine education in Lithuania / Zita Ausrele Kucinskiene, Jonas Bartlingas // *Biochemia Medica*. — 2011. — № 21 (1). — P. 43–48.

7. Curriculum Content and Evaluation of Resident Competency in Clinical Pathology (Laboratory Medicine): A Proposal / Brian R. Smith, Alan Wells, C. Bruce Alexander [et al.] // *Clinical Chemistry*. — 2006. — Vol. 52, № 6. — P. 917–949.

8. The EC4 Syllabus for Post Graduate Training in Clinical Chemistry and Laboratory Medicine: version 4-2012 / Wieringa G., Zerah S., Jansen R. [et al.] // *Clinical Chemistry Laboratory Medicine*. — 2012. — P. 1–11.

9. The Six-Step Approach to Curriculum Development / Kern D, Thomas P, Hughes M [et al.] // *SGIM Workshop*. 5/2009.

***A. Г. Лунева, Л. И. Сергиенко, Е. П. Завадецькая, Е. А. Кривенко,
Т. Т. Федорова, Е. А. Олейник***

Перспективы подготовки клинических патологов в Украине

**Национальная медицинская академия последипломного образования
имени П. Л. Шупика**

Вступление. В настоящее время диагностический процесс в системе здравоохранения требует наличие квалифицированного врача-лаборанта (клинического патолога), который ориентировался бы в разных разделах медицины. Подготовка таких специалистов требует длительного времени, современных клинических баз и учебной программы, которая включает все разделы лабораторной диагностики.

Цель. Рассмотреть подходы к подготовке клинических патологов в Украине.
Выводы. Подготовка клинических патологов в Украине возможна при условии внедрения резидентуры по специальности «Лабораторная медицина», создания университетских клиник с современными лабораториями и подготовки ученого план, который будет включать все разделы лабораторной диагностики.

Ключевые слова: клинический патолог, резидентура, учебные программы, лабораторная медицина.

***G. Lunyova, L. Sergienko, O. Zavadetska, E. Kryvenko,
T. Fedorova, O. Olijnyk***

Prospects for training clinical pathologists in Ukraine

Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education

Introduction. Nowadays an experienced laboratory doctor (clinical pathologist) being familiar with different branches of medicine is in demand for diagnostics in the health care system. Training such specialists is a long running process; it requires the availability of modern clinical sites and the training program, including all the branches of laboratory diagnostics.

Objective. To study approaches to training clinical pathologists in Ukraine.

Conclusions. Training clinical pathologists in Ukraine is conditional on implementing

МЕДИЧНА ОСВІТА

---

residency in Laboratory Medicine; building university hospitals with modern laboratories; as well as developing the curriculum, including all the branches of laboratory diagnostics.

Key words: clinical pathologist, residency, training programs, laboratory medicine.

Відомості про авторів:

Луньова Ганна Геннадіївна – д.мед.н., професор, завідувач кафедри клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л.Шупика. Адреса: м. Київ, вул.. Відпочинку, 11, тел.: (044) 409-20-75.

Сергієнко Людмила Іванівна – доцент кафедри клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л.Шупика. Адреса: м. Київ, вул.. Відпочинку, 11, тел.: (044) 409-20-75.

Завадецька Олена Петрівна - доцент кафедри клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л.Шупика. Адреса: м. Київ, вул.. Відпочинку, 11, тел.: (044) 409-20-75.

Кривенко Євгенія Олександрівна - асистент кафедри клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л.Шупика. Адреса: м. Київ, вул.. Відпочинку, 11, тел.: (044) 409-20-75.

Федорова Тетяна Тимофіївна - доцент кафедри клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л.Шупика. Адреса: м. Київ, вул.. Відпочинку, 11, тел.: (044) 409-20-75.

Олійник О. А. - доцент кафедри клінічної лабораторної діагностики НМАПО імені П.Л.Шупика. Адреса: м. Київ, вул.. Відпочинку, 11, тел.: (044) 409-20-75.

УДК 614.2:369.061:314.6

© КОЛЕКТИВ АВТОРІВ, 2015

Л.Ф.Матюха¹, О.Є.Коваленко^{1,2}, Л.М.Дупляк³

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ КЛІНІЧНИХ БАЗ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ПІДГОТОВЦІ СІМЕЙНИХ ЛІКАРІВ

Національна медична академія післядипломної освіти
імені П.Л.Шупика¹,

ДНУ «Науково-практичний центр профілактичної та клінічної
медицини» ДУС^{1,2},

Клінічна лікарня №15 Подільського р-ну м.Києва³

Резюме. Розглядаються актуальні питання післядипломної підготовки сімейних лікарів, де провідне питання приділено особливостям використання можливостей клінічних баз очного за заочного етапів навчання, що підвищить рівень засвоєння практичних навичок і ефективність медичної допомоги хворим. Як приклад наведено особливості підготовки сімейних лікарів на стаціонарній клінічній базі неврологічного профілю.

Ключові слова: сімейний лікар, сімейна медицина, СМ, загальна практика-сімейна медицина, клінічна база, медична допомога, навчання.

Питання підготовки сімейних лікарів, зокрема на післядипломному рівні, незважаючи на більш, ніж десятирічний період існування СМ в Україні, не втрачають гострої актуальності, адже провідним концептуальним напрямком діяльності сімейного лікаря є системний погляд на стан здоров'я хворого в змінних умовах оточуючого середовища, зокрема, соціальних. Тобто, сімейний лікар повинен не тільки володіти інформацією щодо основних параметрів функціонування як соматичної, так і психоневрологічної, гормональної, репродуктивної сфер пацієнта, але й використовувати її на практиці на благо